

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

7 Vtrùm vectigalia constituta super eis rebus; quæ ad vsum necessarium
familiæ emuntur, aut venduntur, aut aduehuntur, sint iusta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

constet causam iustam fuisse; quia mala fide acquiritur est restituendum.

Secunda, Vt causa sit vectigali proportionata; seu, vt vectigal non sit maius, quam causa postulet: qua parte enim excedit, est iniquum.

Tertia, Ne infumatur in alienos vsus; vt in prodigas largitiones, & alias expensas inuitiles, publicas vel priuatas, ad quas populus non tenetur contribuere: teste Caietano v. Vectigalia, & Petro Nauarra lib. 3. cap. 1. num. 255.

43 Quarta, Ne diutius quam causa postulat, continuetur: nisi forte noua causa superuenerit, ob quam de nouo imponi potuisset; tunc enim licebit continuare; quia causa continuatur in simili, dum in locum prioris causae, alia aequè iusta succedit.

Si causa sit permanens. Vbi tamen Aduerte ex Alphonso Castro l. 1. de lege poena. cap. 11. si causa immediata tributi non sit negotium aliquod transitorium, sed obligatio quadam permanens, (v. g. ad vindicandum perpetuò mare à piratis, itinera à latronibus) non statim cessare tributum, si aliquo anno piratae vel latrones non grassentur: quia pro ipsa obligatione exigitur, quae continua est, semperque manet; tenetur enim Princeps semper esse paratus, & habere naues & milites expeditos, secus est quando immediatè pro aliqua necessitate transitoria indicitur, illa enim cessante tributum cessat.

44 Quod si haec conditiones seruatae non fuerint, tenetur Princeps ad restitutionem, & ipso non restituente, tenetur exactor: est enim fraus & rapina; vt docet Caietanus v. Vectigalia iniqua; & consentiunt ceteri Doctores.

45 *Exactor, seu redemptor in dubio.* Circa tamen exactorem Notandum est ex Caietano, §. Occurrunt, si dubium sit an vectigal sit iustum, an iniustum, alijs affirmantibus, alijs negantibus; exactor, qui est subditus Principis, & obedientia compulsus exigit, non peccat, nec tenetur restituere; quia obedientia in dubio excusat, sicut subditus qui compellitur ire ad bellum, quod non constat ei esse iniustum, excusatur, etiam si postea iniustum fuisse deprehendatur. ratio est, quia in dubio melior est conditio Superioris, qui ius imperandi possidet: merito enim inferior in dubio iudicium suum Superiori debet submittere, & obsequium debitum non subtrahere. Secus tamen esset, si sciret Superiorem suum dubitare, & dubitanter imperare; quia sciret tunc illum non habere ius imperandi. Si verò non est subditus, aut si non compellitur, non potest se sponte ad talia dubia vectigalia exigenda offerre; nisi tantum sciat esse Principis probitatem & prudentiam, vt merito in eius iudicio possit acquiescere. alioqui mortiferè peccat, exponens se periculo cooperandi iniustitiae, & tenetur ad restitutionem; nisi postea deprehensum fuerit iusta fuisse. ratio est, quia mala fide exegit, & lata culpa damnum intulit, sicut is, qui à suo debitore exigit aliquid, de quo ambigit an debeatur.

46 Vt autem talis exactor sit excommunicatus, quando dubitatio de iustitia vectigalis oritur ex dubitatione de potestate imponentis, quæri potest. Sed dicendum est, non esse excommunicatum, nisi ex parte rei, is qui imponit, deprehendatur potestate caruisse. si enim ille verè caruit potestate, exactor cum tali dubio exigens, ab initio excommunicatus censeri debet: quia mala fide exigit quae imponi non poterant, & ita accommodantur ei verba Bullae Cœnæ. & cap. Quam-

47 *An sit excommunicatus.*

quam, de censibus. in 6. vide Nauarrum cap. 27. num. 61. & 70.

Petes, Quid si Rex sua culpa ærarium exhausterit, v. g. ludis, conuiujs, profusis largitionibus, bellis inconsultis, poteritne urgente necessitate, noua tributa imponere?

48 *Si culpa Principis exhaustum ærarium.* Respondeo, Possè, si alia ratione non possit publicum malum auertere; quia subditi in publica necessitate tenentur opem ferre. sed hoc casu deberet Princeps omnes sumptus parum necessarios accidere; & postea cum res meliori loco fuerint, illud extraordinarium damnum, culpa sua conflatum, populo sarcire, vt rectè docet Medina quæst. 13.

Altera causa iusta imponendi vectigalis est compensatio sumptuum & damnorum acceptorum, & iusta vindicta. Tale tributum solet imponi tum subditis, qui iniquè rebellant contra suum Principem, eique causa multorum sumptuum & damnorum fuerunt; idque partim titulo iustæ punitio- nis, partim iure sarcientorum damnorum: tum etiam hostibus externis iam deuictis, qui vel damnum intulerunt, vel iniquum bellum mouerunt; vt docet Victoria relect. 4. de Iure belli, num. 57. & probat ex c. 20. Deuteron. ratio ferè est eadem, quæ in subditis rebellibus. fit enim partim iure vindictæ, quod iniuriam irrogarint; partim iure compensationis damnorum & sumptuum, quorum causa extiterunt.

DUBITATIO VII.

Vtrum vectigalia constituta super eis rebus, quæ ad usum necessarium familiae emuntur, aut venduntur, aut aduehuntur, sint iusta.

49 *Secundo, Compen- satio sum- ptuum.* Caietanus v. Vectigal, circa principium. §. Ex forma, & circa finem §. Quintum est, condemnat huiusmodi vectigalia, & solum admittit ea, quæ imponuntur rebus causâ negotiationis aduectis. eiuſdem ferè sententiæ est Driedo quoad pauperiores, lib. 2. de libert. Christiana c. 5. Probatur Primò, Quia in illis non seruatur iusta forma tributorum, quæ postulat vt pauperiores non magis onerentur quam diuites; sed quisque pro portione suarum facultatum & lucrorum. In hoc autem genere magis grauantur pauperes, quibus parua facultates & nihil lucri ex negotiatione: quod sanè videtur iniquum. Minor probatur, quia quod quis est pauperior, pluribusque liberis oppressus, eò plura de rebus suis debet vendere, & de rebus alienis emere ad necessarium vsu: diuites autem non coguntur sua vendere, & possunt ipsi alere pecora, & reliqua necessaria è suis villis parare; possunt etiam obseruare tempus, quo res sunt viliores, & tunc magno commodo coemere: ergo hoc vectigali multò magis grauantur pauperes, quam diuites. Confirmatur ex Driedone supra, vbi dicit, iniusta esse vectigalia, si sic imponantur vt plus grauentur qui iusta ratione minus sunt grauandi; vt potè si magis indigentes grauentur plus aut equaliter cum ditioribus, minusque egeribus. Iniquum est, pauperè pro rebus, quas vsu suo consumendas defert, tantòdem ad supportandum Reipub. onera soluere, quantum diues soluit pro similibus rebus equalis ponderis, ad vsu suum delatis, &c. & infra dicit,

dicit, non esse ingerendum scrupulum, huiusmodi vectigalia fraudantibus, præsertim pauperibus: quia non tenentur equaliter dimittere ad onera Reipubl. contribuere, sed solum secundum proportionem suarum facultatum.

Secundò, Probatur ex Iure civili, nam L. Vniterfi, C. de vectigalib. sub pœna capitis prohibetur, ne ex rebus, quæ ad usum proprium inuehantur, vectigalia exigantur.

Tertiò, Ex capite Quamquam, de censibus, in 6. vbi dicitur, Pedagogiorum exactiones, tam Iure Canonico, quam Civili, regulariter merito esse damnatas, quod intellige de pedagogis, quæ imponuntur rebus, quas ad suum quicquid usum defert. Eamdem sententiam tenet Toletus lib. 5. Instruēt. sacerdot. c. 73. vbi dicit, non solum peccare exactores huiusmodi vectigalium, sed etiam esse excommunicatos in Bulla Cœnæ. nam ibi excommunicantur, qui prohibita pedagoga exigunt: hæc autem sunt prohibita; unde non minus sunt excommunicati qui exigunt ea à laicis, quam qui à Clericis. Idem tenet Angelus v. Pedagogium, num. 3. & quidam recentiores.

⁵¹ Respondeo, Hanc sententiam ordinariè veram esse: sunt tamen quatuor casus, in quibus talia vectigalia possunt imponi. Primò, Si publica necessitas urgeat; & vectigalia, quæ aliunde colligi possunt, non sufficiant: tunc enim hiis rebus imponi possunt, ita tamen ut non sint maiora quam illa grauis Reipubl. necessitas postulet. Ita diuus Antoninus 2. p. tit. 1. c. 13. §. 9. Medina q. 15. Siluest. v. Gabella, 3. q. 5. Nauar. c. 17. num. 202. Ratio est Primò, Quia membra Reipubl. tenentur pro bono communi omnes fortunas & etiam vitam exponere; si necesse sit: ergo multò magis ex rebus ad victum necessarijs aliquid soluere; si aliter communi bono prouideri nequit. Secundò, Vectigal illud, quod soluunt mercatores pro suis mercibus, tandem recumbit in pauperes, & eos, qui sibi necessaria parant; & tamen hæc censentur iusta: ergo illa alia non sunt condemnanda; quando alia ratio commodior non suppetit.

Quod autem non debeant hæc vectigalia esse maiora, quam necessitas præcisè requirat, ex eo constat, quod à iusta forma non nihil exorbitent, à qua, quam minimùm fieri potest, recedendum est: quam ob causam Iure Canonico & Civili regulariter sunt prohibita. Addo, multò æquiora esse quæ rebus non ita necessarijs, ut ad delicias, elegantiam, vel luxum spectantibus imponuntur, v.g. panno pretioso, serico, holoserico, vndulato, tapetibus, vasis argenteis, pretiosis vinis & edulsijs, & similibus, sine quibus homines viuere possunt: tunc enim potissimùm onerantur ditiores, & qui commodè ferre possunt.

Secundò, Si ob aliquam causam publicam ex consensu totius populi statuatur; ut inquit Medina. ratio est, quia quisque potest sibi onus imponere eo modo, quo lubet, hic tamen consensus debet esse liber, & solum consentientes constringere. quare qui non consenserunt, vel coactè consentierunt, non obligabuntur.

Tertiò, Si pro securitate viarum, nempe personarum & rerum deuectarum imponatur, quando alia ratione consuli earum securitati nequit. satius enim est hoc onus sustinere, quam omnia amittere vel periculo exponere: tunc tamen ratio pauperum haberi debet.

Quartò, Si sit consuetudo, quæ memoriam hominum excedat: hæc enim potest talia tributa excusare; modò tamen ratio pauperum habeatur. Adde, & modò non constet, causam ob quam imposita fuerunt, cessasse: tunc enim putarentur non bona fide continuata, ac proinde non legitime præscripta.

Crediderim tamen hanc limitationem non habere locum, quando illa consuetudo tanto tempore absque murmure & oppositione plebis fuisset seruata: quia tunc potius præsumendum esset aliam causam legitimam in locum prioris successisse, quam illa tributa iniquè tam longo tempore fuisset extorta. Usus enim temporis immemorabilis vincit omnem iniustitiæ præsumptionem, iuxta ea quæ dicta sunt supra c. 6. dub. 10. 12.

DVBITATIO VIII.

Utrum qui vectigal; quod rebus venditis, vel in proprium usum comparatis, impositum est, fraudant; peccent mortifere, & teneantur ad restitutionem. Item, An possit res illas vendere pretio corrente.

Quidam Doctores docent hos non peccare mortaliter, ac proinde non teneri ad restitutionem. Ita Angelus v. Pedagogium, num. 6. Nauar. c. 23. num. 55. & 60. Beja in suo libello casuum, non esse, casu 1. secundo Aprilis. Probari potest hæc sententia Primò, Quia hæc vectigalia ordinariè imponuntur per statutum, nullum continens verbum præceptiuum, sed tantum verbum *statuimus* vel *ordinamus* ut quilibet soluat tale quid sub pœna cadendi in commissum; qua forma non significatur obligatio sub peccato mortali, sed tantum rem posse à fisco vindicari post sententiam, si vectigal solutum non fuerit. Confirmatur, Quia lex purè pœnalis (qualis est ista) non obligat nisi ad pœnam, idque post sententiam, ut docet Henricus à Gandauo quodlib. 3. q. 22. Ita Angelus supra, & v. Inobedientia, num. 1. vbi addit, *statutum purè pœnale, ex forma statuti solum obligare ad pœnam*, (nempe post sententiam) *ex intentione autem statuentis obligare ad culpam, si passim temerariè aut causa leni violetur*. Vnde sequitur, non fore peccatum, si quis semel, bis, aut ter fraudet. secus verò si passim vel crebrò. Secundò, Leges ciuiles, etiam si verbo præceptiuo vrantur, non obligant ad peccatum mortale, præsertim quando apponunt pœnam in bonis temporalibus: tunc enim videntur satis habere, si illa pœna ijs, qui deprehensi fuerint, irrogetur. Probatid fusè Nauarrus, citatque pro ea sententia Mathæum Mathisium virum doctissimum, & alios. Tertiò, Quia leges & statuta, quibus vetatur ne quis aurum, argentum, vel similem speciem è regno efferat sub pœna commissi, (id est, sub pœna amissionis rei) non obligant sub peccato, ut multi Doctores sentiunt; (pauci enim sunt, qui sibi inde scrupulum faciant, præsertim in efferendo auro & argento) sed solum tribuunt ius Principi ad rem, si deprehensi fuerint, fisco vindicandam. quare idem dici non poterit de statutis vectigalium?

Ob has rationes videri possit alicui hæc sententia